УДК 657.244

Левчук О. М.
старший викладач кафедри
фінансів, обліку і аудиту
Харківського економіко-
правового університету

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ

Анотація. В статті розглянуті форми благодійної допомоги, та особливості обліку подібних активів. Наведені рекомендації щодо документального оформлення операцій з отримання благодійних внесків.

Ключові слова: благодійна допомога, державні установи, облік, актив, рахунок.

Аннотация. В статье рассмотрены формы благотворительной помощи, особенности учета подобных активов. Даны рекомендации, касающиеся документального оформления операций связанных с получением благотворительной помощи.

Ключевые слова: благотворительная помощь, государственные учреждения, учет, актив, счет.

Summary. The article discusses the forms of charitable assistance, especially the accounting of such assets. Recommendations are given regarding the documentation of operations related to the receipt of charitable assistance.

Keywords: charitable assistance, government agencies, accounting, asset, account.

Постановка проблеми. Сьогодні вже стало звичним, що за нестачею фінансування державних закладів освіти, частіше це школи та дитячі садки, батьки вихованців та учнів приймають активну участь у покращенні умов навчання та перебування у цих закладах. У зв'язку з цим виникає низька питань у керівництва закладів та батьків: наскільки правомірна ця допомога, як її можливо оформити і які документи потрібні. Не всі питання стосовно надання та отримання благодійної допомоги законодавчо врегульовані. В обліку немає єдиних форм первинного відображення операцій

пов'язаних з отриманням, передачею та користуванням благодійними внесками.

Метою статті є розгляд всіх існуючих форм надання благодійної допомоги закладам освіти та нюансів облікових питань. Розробка методики відображення в бухгалтерському обліку та звітності операцій з надання благодійної допомоги, а саме різних її інструментів та форм.

В економічній літературі інструменти та форми благодійності недостатньо досліджені. Різні форми благодійності привертали увагу соціологів, філософів, істориків: М. Бердяєва, В. Ключевського, М. Карамзіна, Д. Багалея [2–5]. Інформація про інструменти благодійності міститься на сайтах компаній (наприклад, Систем Кепітал Менеджмент [6], Метінвест [7], ДТЕК), банківських установ (Платинум Банк, ПриватБанк, VAB Банк, Ощадбанк, УкрСиббанк та ін.).

Основний зміст. Юридичні та фізичні особи які надають допомогу, та установи і організації що її отримують стискаються з низькою правових та облікових питань пов'язаних з такою допомогою. Почнемо з визначення чи правомірна така допомога, і чим вона є за суттю.

Додатково до коштів загального фонду бюджету установи можуть отримувати власні надходження. Вони включаються до спеціального фонду бюджету (Ч. 4 ст. 13 БКУ). Зокрема до підгрупи 2 групи 2 власних надходжень належать благодійні внески, гранти та дарунки. Отже, заборони отримувати допомогу немає.

Підтвердженням тому є лист Міністерства освіти і науки України від 12.10.2017р. № 2.3 – 2496 (с. 3), в якому роз'яснено порядок отримання та оформлення надання благодійної допомоги закладу освіти інформує.

Питання щодо надання благодійної допомоги фізичними особами (далі - благодійники) закладам освіти (далі - набувачі) врегульовано Порядком № 1222.[1]

У відповідності до п. 2 Порядку № 1222 благодійні внески можуть надаватися благодійниками набувачам у грошовій формі, а також як товари, роботи, послуги.

1 Порядок отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури,науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування, затвердженим постановою КМУ від 04.08.2000р. № 1222.

Крім того, якщо в установи бракує обладнання, вона може послуговуватися чужим на договірній основі (оренда, позичка тощо).

Для того, щоб розібратися якими документами оформлювати конкретну форму допомоги і як її відображати в обліку розглянемо на прикладах всі варіанти:

1. Допомога у грошовій формі. Вразі надання благодійних грошових внесків фізична особа – благодійник може написати заяву керівнику закладу освіти з проханням прийняти благодійні внески. В заяві варто вказати напрями їх спрямування та призначення, тобто з якою метою їх надають.

Грошові кошти від благодійників можливо внести безпосередньо на спеціальний реєстраційний рахунок через банківську установу, оформивши заяву на переказ готівки з обов'язковим зазначенням призначення платежу Факт внесення коштів на спеціальний реєстраційний рахунок підтверджує видана квитанція. Якщо благодійник не визначив напрями витрачання благодійних внесків, то керівник бюджетної установи спрямовує їх на першочергові потреби, пов'язані тільки з основною діяльністю установи.

2. Отримання благодійної допомоги у якості дарунку. У разі отримання основних засобів в якості дарунка чи безповоротної допомоги комісією установи, яка приймає основні засоби складається Акт приймання - передачі основних засобів. Типова форма цього акта затверджена наказом № 818. Акт обов'язково має затвердити керівник установи — набувача благодійної допомоги.

Таблиця 1. Облік операцій з внесенням благодійних внесків у формі грошових коштів на спеціальний реєстраційний рахунок

Зміст операції	**Бухгалтерський облік**		**Меморіальний ордер**	**Підстава для відображення запису**
	дебет рахунка	**кредит рахунка**		
1.Зараховано на спеціальний реєстраційний рахунок благодійні внески, отримані у грошовій формі	2313	7511	3	Платіжне доручення

2.Оплачено за рахунок благодійних внесків придбання конвекторів	2113	2313	6,3	Рахунок постачальника
3.Оприбутковано конвектори	1312	2113	6	Накладна
4.Зараховано до складу МНМА	1113	1312	6,3	Акт введення в експлуатацію
5.Збільшено внесений капітал у зв'язку з опри бутковання МНМА	5411	5111	17	Акт введення в експлуатацію
6. Нараховано 50 % амортизацію	8014, 8114	1412	17	Бухгалтерська довідка

3. Отримання благодійної допомоги у якості дарунку. У разі отримання основних засобів в якості дарунка чи безповоротної допомоги комісією установи, яка приймає основні засоби складається Акт приймання - передачі основних засобів. Типова форма цього акта затверджена наказом № 818. Акт обов'язково має затвердити керівник установи — набувача благодійної допомоги.

Окрім того, всі надані благодійником первинні документи необхідно обов'язково прикласти до актів приймання відповідних об'єктів.

Якщо благодійник (батьки) передають у дарунок набувачу (школа) у дарунок об'єкт основних засобів разом з первинними документами (фіскальний або товарний чек) в якому вказано найменування, кількість та ціна - первісною вартістю таких об'єктів може бути вартість, визначена у цих документах.

В разі, коли первинні документи відсутні - первісною вартістю необоротних активів, отриманих безоплатно від фізичних та юридичних осіб, є їх справедлива вартість на дату отримання (п. розд. II НС 121, п. 5 розд. III МР з обліку ОЗ) .

Таблиця 2. Відображення операцій з обліку благодійної допомоги у матеріальній формі

Зміст операції	Бухгалтерський облік		Меморіальний ордер	Підстава для відображення запису
	дебет рахунка	кредит рахунка		
1. Оприбутковано безоплатно отримані ОЗ	1113	2117	6	Акт прийняння-передачі основних засобів
Водночас відображено: -дохід від безоплатно отриманих ОЗ	2313	7511	14	Бухгалтерська довідка
- збільшення внесеного капіталу на суму безоплатно отриманих ОЗ	7511	5111	14	Бухгалтерська довідка
- касові видатки на суму благодійної допомоги	2117	2313	3, 4	Бухгалтерська довідка
2. Введені в експлуатацію конвектори	1113	1312	17	Акт введення в експлуатацію основних засобів
- відображено зміни в капіталі	5411	5111	17	Бухгалтерська довідка
3. Нараховано 50 % амортизації при введенні в експлуатацію ОЗ	8014	1412	17	Бухгалтерська довідка
- водночас зроблено другий запис	5111	7511	17	Бухгалтерська довідка

Передача благодійної допомоги у формі основних засобів на відповідальне зберігання. У випадку, коли благодійний внесок у натуральній формі немає можливості або бажання дарувати, такий конвектор можливо передати у тимчасове користування. Така передача може бути оформлена на підставі договору оренди або позички. Оренда передбачає платне користування, а позичка – безоплатне (ст. 759, 827 ЦКУ). Так що при оформленні орендних відносин мови про благодійність вже не буде.

На практиці деякі установи в таких ситуаціях відображають, що речі знаходяться в них на відповідальному зберіганні. Матеріальні цінності, інші активи та зобов'язання, що не належать установі або перебувають у тимчасовому розпорядженні Обліковують на позабалансових рахунках.

Якщо користування безоплатне, то жодних інших записів не буде.

Загальні положення про зберігання речей визначені в гл. 66 ЦКУ. Так, за договором зберігання одна особа (зберігач) зобов'язується зберігати річ, передану їй другою стороною (поклажодавцем), і повернути її поклажодавцеві у схоронності (ст. 936 ЦКУ). Такий договір слід укладати у письмовій формі. Водночас законодавством передбачено, що прийняття речі на зберігання може бути посвідчено розпискою, квитанцією або іншим документом, підписаним зберігачем. У такому разі письмова форма договору вважається дотриманою. Пряму вказівку на це містить ч. 1 ст. 937 ЦКУ. У договорі обов'язково слід указати кількість та загальну вартість прийнятих цінностей, а також термін їх зберігання.

Таблиця 3. Облік операцій з передачі основних засобів на відповідальне зберігання

Зміст операції	**Бухгалтерський облік**		**Меморіальний ордер**	**Підстава для відображення запису**
	дебет рахунка	**кредит рахунка**		
1. Передані основні засоби на відповідальне зберігання	02	_	16	Акт приймання-передачі майна за договором

				відповідального зберігання майна
2.Повернено основні засоби	-	02		Акт приймання-передачі майна за договором відповідального зберігання майна

Загальні положення про зберігання речей визначені в гл. 66 ЦКУ. Так, за договором зберігання одна особа (зберігач) зобов'язується зберігати річ, передану їй другою стороною (поклажодавцем), і повернути її поклажодавцеві у схоронності (ст. 936 ЦКУ). Такий договір слід укладати у письмовій формі. Водночас законодавством передбачено, що прийняття речі на зберігання може бути посвідчено розпискою, квитанцією або іншим документом, підписаним зберігачем. У такому разі письмова форма договору вважається дотриманою. Пряму вказівку на це містить ч. 1 ст. 937 ЦКУ. У договорі обов'язково слід указати кількість та загальну вартість прийнятих цінностей, а також термін їх зберігання.

Якщо укладення договору відповідального зберігання майна у письмові формі не було, то для зарахування на облік необхідно надати до бухгалтерії лист на ім'я головного бухгалтера, затвердженого керівником установи та заяву на ім'я керівника закладу від власника речей.

Після надання даних документів особисті речі обліковуються на позабалансовому рахунку установи та використовуються в класній кімнаті в поточному році.

За логікою, для прийняття на відповідальне зберігання об'єктів основних засобів повинен складатися Акт приймання – передачі основних засобів на відповідальне зберігання, але типової форми такого акту не передбачено, тож складати його можливо в довільній формі.

Висновки. У результаті проведенного дослідження встановлено, що благодійність підприємств є одним із шляхів справедливого розподілу прибутку відносно місцевої громади. Вдосконалення бухгалтерського обліку операцій з надання та

отримання благодійної допомоги з відповідним удосконаленням її законодавчого регулювання сприятиме отриманню повної, достовірної інформації про проведення таких операцій та прийняттю ефективних управлінських рішень і дозволить вітчизняним підприємствам спростити надання благодійної допомоги, а набувачам правильно оформлювати її та діяти в межах законодавчої бази.

Надані пропозиції у подальшому сприятимуть вдосконаленню фінансової та нефінансової звітності підприємства, та установ що надасть можливість врегулювати конфлікт інтересів у суспільстві, розв'язання якого дозволить забезпечити ефективне управління економічною безпекою як окремого суб'єкта господарювання, так і держави в цілому, визначити напрями забезпечення справедливого розподілу ресурсів, підвищити соціальну результативність підприємства. А державним установам надасть можливість вільно використовувати допомогу від фізичних та юридичних осіб. Цьому напряму будуть присвячені подальші дослідження.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
2. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджена наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219.
3. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» від 13.09.2016 р. № 818
4. Податковий кодекс України // Верховна Рада України; Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
5. Закон України "Про благодійну діяльність та благодійні організації" // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2013. — No 25, ст. 252, (із змін., внесеними згідно із Законом № 1190-VII від 08.04.2014, ВВР. — 2014. — № 23, ст. 871) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/ laws / show/5073-17. 16.
6. Бердяев Н. А. Философия свободного духа / Н. А. Бердяев. — М. : Республика, 1994. — 480 с.
7. Ключевский В. О. Добрые люди Древней Руси / В. О. Ключевский. — М. : Яуза, 2008. — 108 с.
8. Карамзин Н. М.Избранное / сост. С. А. Морозова. — М. : Дет.

лит., 1990. — 398 с.

9. Систем Кэпитал Менеджмент [Офіційний сайт]. — Режим доступу : http://www.scm.com.ua/ru/about-us.

10. Метинвест [Офіційний сайт]. — Режим доступу : http://www.metinvestholding.com/ru/about/common.

11. Приват Банк [Офіційний сайт]. — Режим доступу : https://privatbank.ua/ua/about.